

УДК: 355.1(4-672EU)
Bibliid 1451-3188, 17 (2018)
Год XVII, бр. 65, стр. 85-97
Изворни научни рад

ПРАВНИ ОКВИР КОЛЕКТИВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ОДБРАНЕ ЕУ – ПРЕТЊЕ И МОГУЋНОСТИ

Милан М. РАНКОВИЋ¹

Апстракт: У овом раду аутор разматра могућности за формирање заједничке војне структуре Европске уније. Европа се у овом тренутку суочава са диверзификацијом претњи које долазе од миграција и тероризма подстакнутог повратком бораца из конфликтних подручја на тло европских држава. Посебан фокус дат је одредбама Уговора из Лисабона које се тичу заједничке спољне и безбедносне политике ЕУ. Такође, као примарним извором информација за рад аутор је користио закључке Европског савета и других надлежних тела ЕУ. Јединство ЗСБП анализирано је кроз призму функционалних надлежности Високог представника ЕУ за спољну политику и безбедност. Методолошки, аутор се у анализи користио квалитативним и квантитативним техникама како би расправу о заједничкој војсци ЕУ сместио у дефинисан теоријски оквир. Основну хипотезу рада представља премиса по којој ће Европска унија и даље бити војно зависна од НАТО.

Кључне речи: безбедност, одбрана, ЗСБП, Европски Савет, Високи представник ЕУ за спољну политику и безбедност, Лисабонски Уговор, Република Србија, Западни Балкан, НАТО.

1) УВОД

Историјски посматрано, обриси војне и безбедносне политике Европе видимо током и након Хладног рата. На почетку биполарног сукоба великих сила у Европи је потписан Уговор из Брисела 1948. године који је био „реакција на Совјетске тежње за успостављањем контроле над државама Централне

¹ Факултет политичких наука, Београд, E-mail: rankovicmilan04@gmail.com

Европе.² Како је написано на сајту Западне Европске уније (*Western European Union*) „његова главна одлика била је посвећеност заједничкој одбрани уколико било која од држава потписница буде нападнута на тлу Европе.“³ Четири године касније, потписан је Споразум о европској безбедносној заједници од када почиње блискија сарадња НАТО савеза и Европе што је дефинисано чланом 5 тог Уговора.⁴ Улога европских безбедносних снага је тим уговором одређена као искључиво дефанзивна где би свака држава очувала своју безбедност учешћем у одбрани Европе кроз Северноатлантски уговор.⁵ Такав потез је заправо реакција на тада изузетно јак утицај Совјетског Савеза на одређене државе јужне и југоисточне Европе. Стварањем одбрамбеног бедема би се на тај начин СССР одвратио од даљих претензија ка унутрашњости континента. Друго, не толико мање важно, јесте и чињеница да су се људска права након Другог светског рата интернационализовала. Потреба за правним уређењем свих сегмената друштва логично је исходиште послератне Европе која је првенствено циљала на економску међуповезаност држава. Међутим, овај документ није заживео. Као последица ратних сукоба на подручју бивше Југославије, Европска унија доноси Уговор у Мастрихту којим је ЗСБП дефинисана као један од три стуба ЕУ.⁶ Према том документу у члану Ј.4, став 1 се каже: „*The common foreign and security policy shall include all questions related to the security of the Union, including the eventual framing of a common defence policy, which might in time lead to a common defence*“.⁷ Таква диспозиција говори како ЗСБП треба обухватити сва питања из области безбедности Уније са могућношћу уоквиравања одбрамбене политике. За разлику од Уговора о Европској одбрамбеној заједници, Уговор из Мастрихта не говори јасно о томе како ће циљеви ЕУ бити искључиво дефанзивни, већ их

² Western European Union, *History of WEU*, Интернет: <http://www.weu.int/>, 02.04.2018.

³ Ibid.

⁴ “Convention on relations with the Federal Republic of Germany and a protocol to North Atlantic Treaty”, Article 5, *United States Government Printing Office*, Referred to the Committee on Foreign relations, 94118, Washington, 1952, p. 168, Интернет: <http://aei.pitt.edu/5201/1/5201.pdf>, 02.04.2018.

⁵ Ibid.

⁶ Gustav Lindstrom, *History and development of CSDP*, in Jochen Rehr (ed.), *Handbook on CSDP: The common security and defence policy of the European Union*, Federal Ministry of Defence and Sports of the Republic of Austria and Jochen Rehr, Volume I, 3rd edition, Vienna, 2017, p. 17, Интернет: https://eas.europa.eu/csdp-missions-operations/eubam-libya/26437/handbook-csdp-2017_en-%20Handbook%20on%20CSDP%202017, 02.04.2018.

⁷ “Treaty on European union”, Article J.4(1), *Council of the European communities, Commission of the European communities, Office for Official publications of the European communities*, ISBN 92-824-0959-7, Brussels, Luxembourg, 1992, p.126, Интернет: https://europa.eu/european-union/law/treaties_en, 02.04.2018.

диверзификује кроз очување заједничких вредности, међународну безбедност у складу са комплементарним законима, промоцију међународне сарадње и јачање демократије и владавину права.⁸ Досадашњим историјским прегледом покушали смо дати шири контекст развоја система колективне безбедности на тлу Европе након завршетка Другог светског рата и током Хладног рата. То је доба биполарне супротстављености двеју суперсила које су се такмичиле за светску доминацију. Европа је геополитички виђено и даље остала најважнији амерички мостобран ка региону Евроазије. Деведесете године прошлог века довеле су до урушавања Совјетског Савеза и стварања униполарног поретка са Америком на челу која је попунила празнину у вакууму моћи. Ако се осврнемо на сукоб у Југославији тог времена, можемо казати како се чак тада Европска унија суочавала са елементима исламског радикализма у свом дворишту. Мастрихтски уговор декларисао је основне задатке и циљеве ЗСБП, али Европа није тада деловала као јединствени међународни актер у смањењу тензија. Тај период попуњавања вакуума политичке моћи увео је тероризам као битног чиниоца који се узима у обзир када се разматрају могуће безбедносне претње. Њихова диверзификација је данас врло комплексна и сложена због тога што се у међувремену повећао број недржавних актера.

Дејана М. Вукчевић, са београдског Института за политичке студије, сматра како: „последњих година, експанзија безбедносне и одбрамбене политике, која се огледа како на процедуралном и институционалном пољу, тако и у многобројним војним и цивилним мисијама које је ЕУ предузела, сведочи о тежњи држава чланица да превазиђу искључиво националне оквире сарадње и да обликују ЕУ као глобалног актера.“⁹ Оно што је уочљиво на први поглед јесте спорост тог процеса на који се ауторка Дејана М. Вукчевић осврће. Документа која су у ту сврху доношена имала су декларативну функцију. Други чинилац који успорава тај процес јесте вечити дуализам унутар ЕУ између међувладиног и наднационалног нивоа одлучивања. Земље нису још у потпуности спремне да се одрекну свог суверенитета у домену безбедности и одбране за потребе заштите европског континента. О том проблему говорићемо у каснијим поглављима. Како бисмо предочили различитост опасности по Европску унију користили смо се

⁸ "Convention on relations with the Federal Republic of Germany and a protocol to North Atlantic Treaty", Article 5, *United States Government Printing Office*, Referred to the Committee on Foreign relations, 94118, Washington, 1952, p. 168, Интернет: <http://aei.pitt.edu/5201/1/5201.pdf>, и "Treaty on European union", Article J.4(1), *Council of the European communities, Commission of the European communities*, Office for Official publications of the European communities, ISBN 92-824-0959-7, Brussels, Luxembourg, 1992, p. 126, Интернет: https://europa.eu/european-union/law/treaties_en, 04.04.2018.

⁹ Dejana M. Vukčević, "Војни капацитети Европске уније – теškoће и перспективе", *Војно дело*, 2/2015, стр. 7-26, http://www.odbrana.mod.gov.rs/odbrana-stari/vojni_casopisi/vojno_delo_2015_2.html, (pristupljeno: 5.4.2018)

истраживањем ставова Европљана о безбедности спроведеним током јуна прошле године.¹⁰ Највише испитаника издвојило је тероризам, организовани криминал и сајбер криминал као „кључне изазове за европску безбедност.“¹¹ Из истраживања можемо видети нејединственост када су у питању перцепције ових проблема на нивоу држава чланица Европске уније.¹² На растући тероризам унутар Европе утичу миграције људи из МЕНА регије (Middle East and North Africa) ка земљама уточишта. Међу њима налазе се повратници који су учествовали у ратовима на подручју Блиског истока где се води борба за освајање сфера утицаја. Они представљају потенцијалну опасност за безбедност држава јер имају капацитете за селективно спровођење терористичких акција широм континента. Сајбер криминал је такође од великог значаја имајући у виду брзу еволуцију информационах технологија које премрежавају читав свет. У уводном разматрању историјским прегледом скицирано је која су то документа била основа на којима се градила европска безбедност и одбрана. Показано је због чега је након Другог светског и до краја Хладног рата постојала потреба за адаптацијом правне регулативе у овој области што је додатно уобличено Уговором из Мадрихта. Промена међународних околности у великој мери је утицала на потребу за редефинисањем одбрамбених и безбедносних циљева пост-хладноратовске Европе. У наредном поглављу бавимо се документима који након Мадрихта утичу на ЗСБП.

2) ЗСБП ОД МАДРИХТА ДО ДАНАС

Ово поглавље анализира правна документа ЕУ из области безбедности и одбране између Уговора у Мадрихту и Уговора у Лисабону. Такође, бавићемо се том регулативом и после 2009. године када је Лисабонски уговор ступио на снагу.¹³ Посебан акценат биће на европским Стратегијама безбедности и

¹⁰ "Europeans' attitudes towards security", *Survey requested by the European Commission Directorate-General for Migration and Home Affairs and coordinated by the Directorate-General for Communication*, Special Eurobarometer 464b report, Fieldwork June 2017, Publication December 2017, Интернет: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/1569,04.04.2018>.

¹¹ "Europeans' attitudes towards security", *Survey requested by the European Commission Directorate-General for Migration and Home Affairs and coordinated by the Directorate-General for Communication*, op. cit., p. 15.

¹² "Europeans' attitudes towards security", *Survey requested by the European Commission Directorate-General for Migration and Home Affairs and coordinated by the Directorate-General for Communication*, op. cit., p. 16.

¹³ European Parliament, Factsheets on the European Union, *Treaty of Lisbon*, Интернет: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/displayFtu.html?ftuid=FTU_1.1.5.html, (pristupljeno: 6.4.2018)

осталим публикацијама унутар ЕУ. Овде је важно направити јасну хијерархију правних аката Уније како бисмо могли боље разумети њихову природу и учинковитост. Документи који су у европском праву обавезујући за све потписнике су регулативе и одлуке.¹⁴ Остали акти као што су: директиве, препоруке и мишљења немају обавезујући карактер.¹⁵ Оданост и солидарност су два принципа чије поштовање је Уговор из Мастрихта поверио Европском савету.¹⁶ Тај Уговор образлаже како Европски Савет дефинише заједничку позицију које се државе чланице кроз учешће у међународним организацијама морају придржавати. Такође, Савет одлучује о томе које ће питање бити предмет заједничког деловања.¹⁷ Према томе, када погледамо хијерархију обликовања заједничке спољне и безбедносне политике Европске уније можемо видети како Европски савет игра главну улогу, што је одређено чланом Ј.8, став 1 Уговора у Мастрихту.¹⁸ Својим закључцима Европски савет пружа смернице за вођење ЗСБП. За разлику од поменутог Уговора, амандмани на Уговор из Лисабона доносе потпуно ново образложење ЗСБП где се предлаже следећа формулација: *“The Union’s competence in matters of foreign and security policy shall cover all areas of foreign policy and all questions relating to the Union’s security, including the progressive framing of a common defence policy that might lead to a common defence”*.¹⁹ Лисабонски уговор је овом диспозицијом желео постићи свеобухватност питања заједничке спољне и безбедносне политике Европске уније. Ако поредимо два документа, у Уговору из Мастрихта је формирање

¹⁴ European Union, *Regulations, Directives and other acts*, https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_en, 05.04.2018.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ “Treaty on European union”, Article J.1(4), *Council of the European communities, Commission of the European communities, Office for Official publications of the European communities*, ISBN 92-824-0959-7, Brussels, Luxembourg, 1992, p. 124, Интернет: https://europa.eu/european-union/law/treaties_en, 04.04.2018.

¹⁷ “Treaty on European union”, Article J.2, J.3, *Council of the European communities, Commission of the European communities, Office for Official publications of the European communities*, op. cit., p. 124-12.

¹⁸ “Treaty on European union”, Article J.8, *Council of the European communities, Commission of the European communities, Office for Official publications of the European communities*, op. cit., p. 124-125.

¹⁹ “Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007”, Article 10C, *Official Journal of the European Union*, C/306, Volume 50, Lisbon, 2007, p. 25, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:12007L/TXT>; “Treaty on European union”, Article J.4(1), *Council of the European communities, Commission of the European communities, Office for Official publications of the European communities*, Brussels, Luxembourg, 1992, p. 126, Интернет: https://europa.eu/european-union/law/treaties_en, 04.04.2018.

заједничке одбрамбене политике евентуално, а у Лисабонском уговору оно је прогресивно. Тиме видимо како ЕУ жели плански и постепено да се креће ка заједничком систему колективне безбедности. Лисабонски уговор уводи институцију Високог представника ЕУ за спољну политику и безбедност одређујући његове функционалне надлежности.²⁰ Према провизијама тог документа, Савет даје мандат Високом представнику који: „спроводи заједничку спољну и безбедносну политику Уније.“²¹ Као такав, Високи представник ЕУ за спољну политику и безбедност председава Саветом за спољне послове (*Foreign affairs council*) и одговоран је за: „(...) конзистентност заједничке спољне политике ЕУ и координацију те политике“.²² Оно што представља тешкоћу у овом контексту јесте одувек присутан дуализам националног и наднационалног. Процес усклађивања спољне и безбедносне политике држава чланица тече споро. Због тога је на Високом представнику велика одговорност да координише како унутрашње промене тако и оне опасности које долазе споља. Видели смо како Европска унија тежи ка томе да буде јединствен и поуздан међународни актер. Међутим, уочава се и мањак солидарности између држава чланица што свакако отежава испољавање јединства кроз функционалне надлежности Високог представника ЕУ за спољну политику и безбедност. Део у овом поглављу посветићемо и анализи стратешких докумената у области безбедности и одбране унутар Европске уније. Тиме желимо показати на који начин је еволуирала европска перцепција спољашњих претњи и жеља за свеобухватним деловањем. Прву Стратегију европске безбедности, Европски савет донео је 2003. године, само две године након терористичких напада на Куле близнакиње у Њујорку. Та Стратегија осликавала је изглед пост-хладноратовског безбедносног пејзажа где пише: „Пост-хладноратовско окружење је доба отворености граница где су како унутрашњи тако и спољашњи аспекти безбедности нераскидиво повезани...Овакав развој догађаја такође је повећао број недржавних актера који играју значајну улогу у међународним односима.“²³ Безбедност је у овој Стратегији означена као предуслов за развој.²⁴ Та Стратегија донета је у оном тренутку када је тероризам уобличен као најважнија претња која угрожава светски поредак. Такође, у том моменту ЕУ оснива три органа и то: Политичко-

²⁰ “Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, signed at Lisbon, 13 December 2007”, Article 9E(1), *Official Journal of the European Union*, op. cit., p. 21.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

²³ “A secure Europe in a better world”, Introduction, *European Council*, Brussels, 2003, p. 1, Интернет: <https://europa.eu/globalstrategy/en/european-security-strategy-secure-europe-better-world>, 04.04.2018.

²⁴ “A secure Europe in a better world”, *European Council*, Brussels, 2003, op. cit., p. 2.

безбедносни комитет, Војни комитет и Војни штаб ЕУ.²⁵ Као кључне претње, Стратегија из 2003. године издваја: „тероризам, пролиферацију оружја за масовно уништење, регионалне конфликте, неуспеле државе и организовани криминал.“²⁶ Све се то догађа на почетку 21. века и све већег напретка технологија. Како је време одмицало догађаји су се један за другим брзо смењивали, што је у овом смислу изузетно захтеван посао бити увек у корак са сталним променама у међународном систему. Следећа Стратегија безбедности ЕУ донета је 2009. године када су неке од кључних претњи обједињене као што су тероризам и организовани криминал, пролиферација оружја за масовно уништење остао је и даље кључан изазов, а уведене су енергетска безбедност и климатске промене као нови изазови.²⁷ Уочљиво је како у односу на претходну стратегију регионални конфликти и неуспеле државе нису јасно издвојени као кључне претње већ се само узгредно помињу.²⁸ Тако нешто нам пада у очи ако узмемо у обзир руску интервенцију у Грузији 2008. године када су подржали сепаратистичке тежње Абхазије и Јужне Осетије.²⁹ Важна порука Стратегије из 2009. јесте како: „је конфликт често повезан са нестабилношћу државе...немилосрдна експлоатација природних ресурса је увек базично исходиште сукоба.“³⁰ Када је о Балкану реч, стратегије из 2003. и 2009. истичу да је: „поновно успостављање добре владавине на Балкану, јачање демократије и помоћ тамошњим институцијама у борби против организованог криминала један од најбољих начина за сузбијање

²⁵ “Council decision of 22 January 2001 setting up the Political and Security Committee”, (2001/78/CFSP), Brussels, 2001, p. 1, Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32001D0078>, “Council decision of 22 January 2001 setting up the Military committee of the European Union”, *Official journal of the European Communities*, (2001/79/CFSP), Brussels, 2001, p. 1, Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001D0079>, “Council decision of 22 January 2001 on the establishment of the Military Staff of the European Union”, (2001/80/CFSP), Brussels, 2001, p. 1, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001D0080>, 06.04.2018.

²⁶ “A secure Europe in a better world”, *European Council*, Brussels, 2003, op. cit., p. 3-5.

²⁷ “European Security Strategy: A secure Europe in a better world”, I Global challenges and key threats, *European communities*, ISBN 978-92-824-2421-6, Brussels, 2009, Интернет: <http://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/european-security-strategy-secure-europe-better-world/>, p. 11-15, 04.04.2018.

²⁸ “A secure Europe in a better world”, I The security environment: Global challenges and key threats, *European Council*, Brussels, 2003, op. cit., p. 2-5.

²⁹ CNN Library, *2008 Georgia Russia conflict fast facts*, Updated 17:06 GMT (0106 HKT), April 3, 2018, Интернет: <https://edition.cnn.com/2014/03/13/world/europe/2008-georgia-russia-conflict/index.html>, 09.04.2018.

³⁰ “European Security Strategy: A secure Europe in a better world”, Security and Development Nexus, *European communities*, op. cit., p. 19.

организованог криминала унутар ЕУ.³¹ Најновија Стратегија европске безбедности из 2016. године каже како: „ЕУ, Западни Балкан и Турска заједнички сарађују у контексту тренутне политике проширења по питању изазова миграција, енергетске безбедности, тероризма и организованог криминала.“³² Балкан је дефинитивно врло битно подручје које није у потпуности интегрисано у Европску унију због чега они активно раде на томе. О томе сведочи и закључак Европског савета из марта ове године где се истиче значај предстојећег самита ЕУ – Западни Балкан који ће бити одржан у Софији у мају.³³ Ово полуострво важна је транспортна раскрсница ка остатку европског континента због чега и има места у стратешким документима ЕУ. О значају ЗСБП за Србију говорићемо у четвртм одељку.

3) СТАЊЕ НА ТЕРЕНУ – ВОЈНЕ И ЦИВИЛНЕ МИСИЈЕ ЕУ

До сада смо се бавили правном регулативом политике безбедности и одбране унутар Европске уније. Овим поднасловом желимо анализирати тренутни ангажман Уније у мировним и војним мисијама широм света са посебним акцентом на оне у Европи. Користећи се индикаторима војне моћи, желимо показати у којој мери су државе спремне и у могућности да своје војне капацитете пребаце на шири наднационални ниво. Корак ближе ка формирању јединственог система европске безбедности јесте Одлука Европског савета о формирању PESCO (Permanent Structured Cooperation) оквира сарадње.³⁴ Учешће у овом оквиру је добровољно и кроз њега видимо како Унија и даље тежи блиској сарадњи са НАТО: „Јачање одбрамбених капацитета држава чланица ЕУ такође ће имати користи за НАТО. Оснажиће европски стуб унутар Алијансе и моћи ће да одговори на непрекидне захтеве

³¹ Види: “A secure Europe in a better world”, II Strategic objectives, *European Council*, Brussels, 2003, op. cit., p. 6, i “European Security Strategy: A secure Europe in a better world”, II Strategic Objectives, *European communities*, Brussels, 2009, op. cit., pp. 33-34.

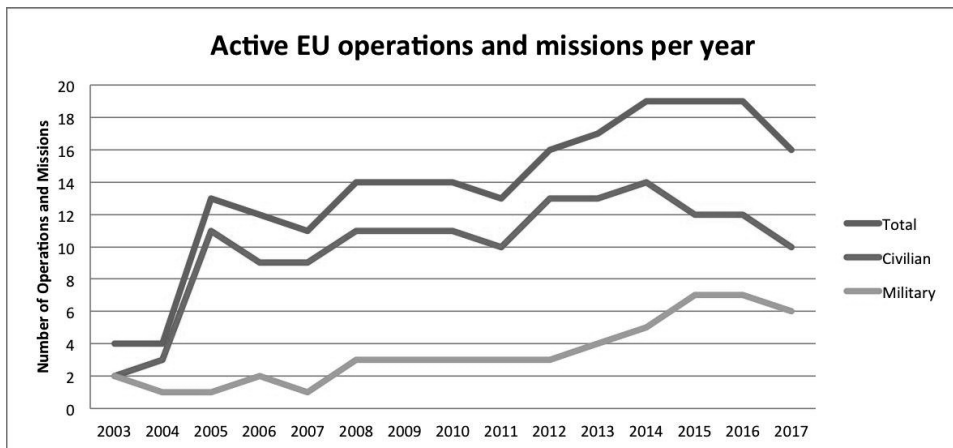
³² “Shared vision, Common action: A stronger europe”, *Enlargement policy, by the EEAS*, Brussels, 2016, Интернет: <http://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-european-union>, p. 24, 04.04.2018.

³³ “European Council meeting (22 March 2018) – conclusions”, *Western Balkans, EUCO 1/18*, Brussels, 2018, p. 3, Интернет: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/03/23/european-council-conclusions-22-march-2018/>, 14.04.2018.

³⁴ “Council decision of 11 December 2017 establishing permanent structured cooperation (PESCO) and determining the list of participating Member States”, (CFSP) 2017/2135, *Official journal of the European Union*, Brussels, 2017, Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017D2315>, 04.04.2018.

за дељењем одговорности у евроатланском подручју.³⁵ Када посматрамо расподелу војне моћи на европском континенту, видимо како је она неједнака. Управо због тог феномена, у овој Одлуци је речено како државе које су се обавезале за учешће дају онолико колико је у складу са њиховим уставним уређењима.³⁶ Троје аутора – Улрих Кроц (Ulrich Krotz), Катерина Рајт (Katerina Wright) и Данило Ди Мауро (Danilo Di Mauro) са “European University Institute: Robert Schuman centre for advanced studies” су на основу преко 73 варијабле конструисали индекс о ангажману ЕУ у цивилним мисијама и другим операцијама у оквиру ЗСБП широм света за период од 2003. до 2017.³⁷

Слика 1: Активне операције и мисије ЕУ на годишњем нивоу³⁸

³⁵ “Council decision of 11 December 2017 establishing permanent structured cooperation (PESCO) and determining the list of participating Member States”, Annex I- PRINCIPLES OF PESCO (CFSP) 2017/2135, *Official journal of the European Union*, op. cit.

³⁶ “Council decision of 11 December 2017 establishing permanent structured cooperation (PESCO) and determining the list of participating Member States”, Whereas: (4), (CFSP) 2017/2135, *Official journal of the European Union*, op. cit.

³⁷ Ulrich Krotz, Katherina Wright, Danilo Di Mauro, *EU’s global engagement: A database of the EU Common security and defence policy military operations and civilian missions worldwide*, European University Institute 2016, Интернет: <http://globalgovernanceprogramme.eui.eu/eu-global-engagement-database/>, 10.04.2018.

³⁸ Ibid.

Ако погледамо графикон аутора на које се позивам, уочљив је тренд пада броја цивилних и војних мисија ЕУ у протеклој години. У години избијања грађанског рата у Украјини 2014. било их је највише за наведени период који су аутори приказали у свом истраживању. Оно што можемо рећи је да Европска унија иако се труди да делује јединствено, она то не може постићи. Процес усклађивања законске регулативе не тече брзо као што се очекује због комплексног система управљања. Друго, државе са развијеним капацитетима увек ће предњачити у ангажману како би биле пример другима али и оствариле своје спољнополитичке и геостратешке циљеве. Када се ангажман рашчлани на појединачне државе, види се како Малта предњачи када је реч о учешћу у војним мисијама а Бугарска када је случај са мирнодопским ангажманом.³⁹ У Европи постоје мисије ЕУ у: Медитерану, EULEX на Косову, мисије у Украјини, Молдавији и Грузији. Такође, распоређене су и широм Африке и на Блиском истоку.⁴⁰ Унија, иако се труди да одржи свој глобални домашјај не може то остварити без НАТО алијансе који је још од Другог светског рата био гарант њене безбедности и одбране. Свако ширење утицаја доводи до пренапрезања које касније може довести у питање основну потребу Европе за искључиво дефанзивном оријентацијом. Својим деловањем, она је учинила да је мигранти са Блиског истока виде као уточиште где је бољи животни стандард, а радикалније верски настројени људи је виде као нешто што треба освојити. Сматрам како се Европа брани првенствено код куће а тек онда споља. Зато је у контексту проширења ЕУ битно рећи какав ће ефекат ЗСБП имати на Србију.

4) ИЗВОРИ

CNN Library, *2008 Georgia Russia conflict fast facts*, Updated 17:06 GMT (0106 HKT), April 3, 2018, Интернет: <https://edition.cnn.com/2014/03/13/world/europe/2008-georgia-russia-conflict/index.html>

“Convention on relations with the Federal Republic of Germany and a protocol to North Atlantic Treaty”, Article 5, *United States Government Printing Office*, Referred to the Committee on Foreign relations, 94118, Washington, 1952.

“Council decision of 11 December 2017 establishing permanent structured cooperation (PESCO) and determining the list of participating Member States”, (CFSP) 2017/2135, *Official journal of the European Union*, Brussels, 2017, Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017D2315>

³⁹ Ibid.

⁴⁰ European External Action Service, *Military and civilian missions and operations*, 03/05/2016, Интернет: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en, 10.04.2018.

- “Council decision of 22 January 2001 on the establishment of the Military Staff of the European Union”, (2001/80/CFSP), Brussels, 2001, Интернет: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001D0080>
- “Council decision of 22 January 2001 setting up the Military committee of the European Union”, *Official journal of the European Communities*, (2001/79/CFSP), Brussels, 2001, Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32001D0079>
- “Council decision of 22 January 2001 setting up the Political and Security Committee”, (2001/78/CFSP), Brussels, 2001, Интернет: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32001D0078>
- European Commission, *Chapter of the acquis*, Chapter 31: Foreign, security and defence policy, Интернет: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis_en
- European External Action Service, *Military and civilian missions and operations*, 03/05/2016, Интернет: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/430/military-and-civilian-missions-and-operations_en
- European Parliament, Factsheets on the European Union, *Treaty of Lisbon*, Интернет: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/displayFtu.html?ftuld=FTU_1.1.5.html
- “European Security Strategy: A secure Europe in a better world”, I Global challenges and key threats, *European communities*, Brussels, 2009, Интернет: <http://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/european-security-strategy-secure-europe-better-world/>, p. 11-15, (pristupljeno: 9.4.2018)
- European Union Rule of Law Mission in Kosovo, *What is EULEX? The Mission*, Интернет: <http://www.eulex-kosovo.eu/?page=2,16>
- European Union, *Regulations, Directives and other acts*, Интернет: https://europa.eu/european-union/eu-law/legal-acts_en
- “Europeans’ attitudes towards security”, *Survey requested by the European Commission Directorate-General for Migration and Home Affairs and coordinated by the Directorate-General for Communication*, Special Eurobarometer 464b report, Fieldwork June 2017, Publication December 2017, Интернет: <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/survey/getsurveydetail/instruments/special/surveyky/1569>
- „In a better world”, Introduction, *European Council*, Brussels, 2003, Интернет: <https://europa.eu/globalstrategy/en/european-security-strategy-secure-europe-better-world>
- Krotz, Ulrich, Wright, Katherina, Di Mauro, Danilo, *EU’s global engagement: A database of the EU Common security and defence policy military operations and civilian missions worldwide*, European University Institute 2016, Интернет: <http://global>

- governanceprogramme.eu.eu/global-engagement-database/, (pristupljeno: 10.4.2018)
- Lindstrom, Gustav, *History and development of CSDP*, in Jochen Rehl (ed.), *Handbook on CSDP: The common security and defence policy of the European Union*, Federal Ministry of Defence and Sports of the Republic of Austria and Jochen Rehl, Volume I, 3rd edition, Vienna, 2017, Интернет: https://eeas.europa.eu/csdp-missions-operations/eubam-libya/26437/handbook-csdp-2017_en%20Handbook%20on%20CSDP%202017
- Makinder, Halford Dž., *Demokratski ideali i stvarnost: Studija politike obnove*, Prevod: Dušan D. Stojanović, Metaphysica, Beograd, 2009, str.155
- Ministarstvo odbrane Republike Srbije, *Ministar Vulin: Srbija nabavlja nove helikoptere od Rusije*, Интернет: <http://www.mod.gov.rs/cir/12379/ministar-vulin-srbija-nabavlja-nove-helikoptere-od-rusije-12379>
- Narodna Skupština Republike Srbije, *Rezolucija o zaštiti suvereniteta, teritorijalnog integriteta i ustavnog poretka Republike Srbije (2007)*, član 6, četvrtak, 21. maj 2009, Интернет: <http://www.mfa.gov.rs/sr/index.php/component/content/article/65-zastita-suvereniteta?lang=lat>
- "Shared vision, Common action: A stronger europe", *Enlargement policy, by the EEAS*, Brussels, 2016, Интернет: <http://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-european-union>
- "Treaty on European union", Article J.1(4), *Council of the European communities, Commission of the European communities, Office for Official publications of the European communities*, ISBN 92-824-0959-7, Brussels, Luxembourg, 1992, Интернет: https://europa.eu/european-union/law/treaties_en
- "Treaty on European union", Article J.4 (1), *Council of the European communities, Commission of the European communities, Office for Official publications of the European communities*, ISBN 92-824-0959-7, Brussels, Luxembourg, 1992, Интернет: https://europa.eu/european-union/law/treaties_en
- Vukčević, Dejana M., "Vojni kapaciteti Evropske unije – teškoće i perspektive", *Vojno delo*, 2/2015, Интернет: http://www.odbrana.mod.gov.rs/odbrana-stari/vojni_casopisi/vojno_delo_2015_2.html
- Western European Union, *History of WEU*, Интернет: <http://www.weu.int/>

LEGAL FRAMEWORK OF COLLECTIVE SECURITY AND THE DEFENSE
OF THE EU – THREATS AND POSSIBILITIES

Abstract: In this paper, the author discusses the possibilities for forming a common military structure of the European Union. At this moment, Europe faces diversification of threats coming from migration and terrorism inspired by the return of fighters from conflict areas to European countries. A special focus is given to the provisions of the Lisbon Treaty concerning the common EU foreign and security policy. Also, as the primary source of information for this paper, the author used the conclusions of the European Council and other relevant EU bodies. The unity of the CFSP was analyzed through the prism of the functional competencies of the EU High Representative for Foreign Affairs and Security. Methodologically, the author used qualitative and quantitative techniques in the analysis to place the debate on a common EU army in a defined theoretical framework. The basic hypothesis of the paper is a premise that the European Union will continue to be military dependent on NATO.

Key words: Security, defence, CFSP, the European Council, the EU High Representative for Foreign Affairs and Security, the Lisbon Treaty, the Republic of Serbia, the Western Balkans, NATO.